

ת ל מ ו ד

דינים בהעמקה ומבוא לתושבע"פ
יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעה וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון	—	מבוא לתושבע"פ,	—	הלכות תפילין	—	$(12 \times 1) + (8 \times 2)$	—	28 נקודות
פרק שני	—	"במעגלי ההלכה"	—	(12×6)	—	72 נקודות		
או								
פרק שלישי	—	"משנה ברורה"	—	(12×6)	—	72 נקודות		
		סה"כ	—	100 נקודות				

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטייטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טייטה" בראש כל עמוד טייטה. רישום טייטות כלשהן על דפים שמוחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

בהצלחה!

ה ש א ל ו ת

פרק ראשון — מבוא לתורה שבעל-פה, הלכות תפילין (28 נקודות)

ענה על שלוש שאלות: על שאלה 1 (חובה) (12 נקודות), ועל שתיים מהשאלות 2-4 (לכל שאלה — 8 נקודות).

ענה על שאלה 1 — שאלת חובה.

1. הלכות תפילין – סימן כז

- א.** (1) מהו האורח המינימלי של רצועת תפילין של יד?
 (2) עד אילו איברים בגופו של המתפלל צריכות להגיע רצועות תפילין של ראש?
 כתוב שתי דעות.
 (7 נקודות)
- ב.** (1) מהו הרוחב המינימלי של רצועות התפילין?
 (2) כיצד ינהג אדם שרוחב רצועות התפילין שלו קטן מהשיעור המינימלי?
 (5 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 2-4.

2. הלכות תפילין – סימן כז

- א.** "יש נוהגין לקשור היו"ד עם חוט של גיד עם התפילה, וראוי לבטל זה". (משנה ברורה)
 (1) מהי הסיבה למנהג הקשירה הזה?
 (2) מדוע כתב בעל המשנה ברורה שראוי לבטל את מנהג הקשירה הזה?
 (4 נקודות)
- ב.** יש להניח את בית התפילין על שטח מוגדר ביד.
 זרועו של אדם חבושה בשטח זה. כיצד עליו להניח תפילין של יד? כתוב שתי אפשרויות.
 (4 נקודות)

3. מבוא לתושבע"פ

- א.** נטילת לולב בימי חול המועד סוכות היא תקנה של רבן יוחנן בן זכאי.
 הברכה על נטילת לולב היא: "אשר קידשנו במצוותיו וציוונו על נטילת לולב".
 מהו הקושי בנוסח זה של הברכה, ומהי התשובה על קושי זה? (4 נקודות)
- ב.** מדוע נתן ה' לחכמים סמכות בלעדית לפסוק הלכה על פי פרשנותם לתורה, ולא אפשר לכל אדם מישראל לקיים את מצוות התורה לפי הבנתו? (4 נקודות)

4. מבוא לתושבע"פ

- א.** מהי "ברייתא", ומהי "תוספתא"? (4 נקודות)
- ב.** ציין תחום ידע אחד של "מכוני מחקר תורניים" הפועלים בימינו, והדגם מן התחום שצינת שאלה אחת שמכונים אלה עוסקים בה. (4 נקודות)

יש לענות על פרק שני או על פרק שלישי, לפי התכנים שלמדת.

פרק שני — "במעגלי ההלכה" (72 נקודות)

אם בחרת בפרק זה, ענה על שש מהשאלות 5-11 (לכל שאלה — 12 נקודות).

5. זהירות בדרכים

א. "אפילו עבודה זרה, ואין צריך לומר עריות או חילול שבת, אינן כשפיכות דמים". (רמב"ם)

כתוב שני הבדלים בין העבירות עבודה זרה, עריות וחילול שבת ובין שפיכות דמים.

(4 נקודות)

ב. (1) הרמב"ם כתב: "ויש הורג בשגגה ותהיה השגגה קרובה לזדון".

הסבר את המקרה, כתוב את דין ההורג, ואת הטעם לדין.

(2) אדם נהג במכונית, נרדם בנסיעה וגרם לתאונה קטלנית.

לפי הדין, כתוב מהי ההגדרה של הנהג שנרדם, ונמק דין זה.

(8 נקודות)

6. קשרי עובד ומעביד

א. (1) הרמב"ם כתב בנוגע לעובד: "הקפידו חכמים על ברכה רביעית של ברכת המזון

שלא יברך אותה".

מהו העיקרון שלמד רמב"ם מהקפדת חכמים?

(2) "דבר מובן מאליו שחובה מוטלת על הפועל למלאות עבודתו באהבה וכבוד אחוואית

לאחיו המעביד אותו, וביחס של אהבה לעצם המלאכה שהוא עובד בה".

(הרב בן ציון מאיר חי עוזיאל)

מהו הנימוק של הרב עוזיאל לחובה זו?

(6 נקודות)

ב. מעסיק שְׁכַר פועל לחודשיים והתחייב לשלם לו את שכרו בסוף כל שבוע, ביום שישי.

אולם פעם אחת הפך המעסיק את התחייבותו, ולא שילם לפועל את שכרו ביום שישי אלא

ביום רביעי שלאחריו.

(1) מתי עבר המעסיק על איסור "בל תלין", ומתי עבר על איסור "בל תשהה"?

(2) אילו לא התחייב המעסיק לשלם לפועל את משכורתו בסוף כל שבוע, מתי היה עליו

לשלם לפועל משכורת? נמק.

(6 נקודות)

/המשך בעמוד 4/

7. תקנת יום העצמאות

א. (1) "וְהָלַל זֶה... תִּיקְנוּ לָהֶן לְיִשְׂרָאֵל, שִׁיהוּ אוֹמְרִין אוֹתוֹ... עַל כָּל צָרָה וְצָרָה שֶׁלֹּא תָבוֹא עֲלֵיהֶן".
(פסחים ק"ז, ע"א)

כתוב מי הם שתיקנו את אמירת ההלל, והדגם יישום לתקנה זו המקובל

על עם ישראל כולו מאז ימי בית שני ועד היום.

(2) הרב מנחם המאירי פסק שאדם שנגאל מצרה רשאי לומר הלל בכל שנה,

בתאריך שבו הייתה ישועתו. מהי המגבלה שהטיל הרב המאירי על פסיקתו?

(4 נקודות)

ב. (1) החתם סופר פסק שציבור או יחיד יכולים לקבוע יום טוב לציון נס שנעשה להם,

אולם הגביל את פסיקתו לנס מסוג מסוים.

מהו סוג הנס, ומהו הנימוק של החתם סופר להגבלת פסיקתו?

(2) הסבר מדוע ראוי לומר הלל וברכת "שהחיינו" דווקא ביום שבו הוכרז על הקמת

מדינת ישראל.

(8 נקודות)

8. בית ומשפחה

א. המדרש דורש את הפסוק "וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד" (בראשית א, לא).

(1) לפי המדרש, מהו הדבר שנאמר עליו "טוב מאד"?

(2) מהי השאלה שדרשה זו מעוררת, ומהי תשובת המדרש על שאלה זו?

(6 נקודות)

ב. את המילים "בכל לבבך" (דברים ו, ה) דורשים במשנה: "בשני יצריך, ביצר טוב וביצר רע".

(1) מהי עבודת ה' ביצר הרע?

(2) "יהודה בן תימא אומר: הווי עז כנמר". (אבות ה, כ)

מדוע ציין התנא בדבריו דווקא חיית טרף?

(6 נקודות)

9. בית ומשפחה

א. כתוב שתי מטרות של מצוות עונה. (6 נקודות)

ב. (1) מהי "נידה", ומהי "זָבָה"?

(2) מהי "חומרא דר' זירא"?

(6 נקודות)

10. כללי מלאכות שבת

- א. (1) אדם כתב בשבת אות אחת בעט על נייר — מה דינו, ומדוע?
 (2) אדם כתב בשבת מילה שלמה על חלון מכוסה אדים — מה דינו, ומדוע?
 (6 נקודות)
- ב. (1) כתוב כיצד מותר להכין בלילה רכה. ציין שני שינויים.
 (2) מדוע מותר לכתחילה להכין בלילה רכה, בשינויים אלה?
 (6 נקודות)

11. כללי מלאכות שבת

- א. כתוב שני מצבים שבהם אדם העושה מלאכה בשבת מוגדר "שוגג". (5 נקודות)
- ב. (1) כתוב את העונש של כל אחד ממחללי השבת האלה:
 — שוגג
 — מזיד בלא עדים והתראה
 — מזיד עם עדים והתראה
- (2) מהי המשמעות ההלכתית של דין "פְּטוּר" שנקבע בהלכות שבת? כתוב שתי משמעויות.
 (7 נקודות)

/המשך בעמוד 6/

יש לענות על פרק שני או על פרק שלישי, לפי התכנים שלמדת.**פרק שלישי – "משנה ברורה" (72 נקודות)**

אם בחרת בפרק זה, ענה על שש מהשאלות 12-18 (לכל שאלה – 12 נקודות).

12. הלכות ציצית – סימן ח

"יתעטף בציצית ויברך מעומד". (סעיף א)

- א. מניין למדו שהמתפלל צריך להתעטף בעמידה, ומדוע עליו לברך בעמידה? (4 נקודות)
- ב. לפי המשנה ברורה, יש לברך על הטלית לכתחילה "בשעה שהוא אוזו בידו ורוצה להתעטף בו". מדוע על המתפלל לברך דווקא בעת האחיזה בטלית ולא קודם? (4 נקודות)
- ג. אילו שתי כוונות המתפלל צריך להתכוון כאשר הוא מתעטף בציצית? (4 נקודות)

13. דיני ברכת התורה – סימן מז

א. "ברכת התורה צריך לזוהר בה מאוד". (סעיף א)

- א. מדוע צריך להיזהר מאוד בברכה זו? (2 נקודות)
- ב. אדם לא היה בטוח אם כבר בירך ברכות התורה. יש מחלוקת בין הפוסקים אם עליו לברך.
 - (1) הסבר את טעם הסוברים שעליו לברך.
 - (2) לדעת הסוברים שאדם זה צריך לברך, איזו ברכה עליו לברך, ומדוע יברך ברכה זו דווקא? (6 נקודות)
- ג. מה הם שני הפתרונות שבעל המשנה ברורה מציע לאדם שאינו בטוח אם בירך את ברכות התורה, ועדיין לא התפלל? (4 נקודות)

14. הלכות תפילה – סימן פט

א. בעל השולחן ערוך דן באמירת שלום של אדם לחברו לפני התפילה.

- (1) "כיוון שהגיע זמן תפילה אסור לאדם להקדים לפתח חברו ליתן לו שלום". (סעיף ב) כתוב את פירוש הביטוי "להקדים לפתח חברו", והסבר מדוע אסור להקדים.
- (2) "ויש אומרים שאפילו במוצא חברו בשוק לא יאמר לו [שלום]". (סעיף ב) נמק דעה זו.

(6 נקודות)

- ב. בעל השולחן ערוך הציע ברכה שיכולה להחליף את הברכה "שלום", ומותר לומר אותה במצבים מסוימים לפני התפילה.

(1) כתוב את לשון הברכה שהציע בעל השולחן ערוך.

(2) ציין מצב אחד שבו מותר לומר ברכה זו לפני התפילה, ומצב אחד שבו אסור לומר אותה.

/המשך בעמוד 7/

(6 נקודות)

15. הלכות תפילה – סימן צ

א. "מי שיש לו בית הכנסת בעירו ואינו נכנס בו להתפלל נקרא שכן רע". (סעיף יא)

(1) ציין מצב שבו מי שאינו הולך לבית כנסת אינו נקרא שכן רע.

(2) ציין מצב אחד שבו אין חובה ללכת לבית הכנסת להתפלל.

(4 נקודות)

ב. (1) "מצווה לרוץ כשהולך לבית הכנסת". (סעיף יב)

כתוב באיזה שלב של הדרך עיקר המצווה לרוץ, ומדוע דווקא בשלב זה.

(2) בעל השולחן ערוך פסק שאסור לאדם לרוץ בעת היציאה מבית הכנסת.

כתוב מהו הטעם לאיסור, ובאיזה מצב מצווה לרוץ ביציאה מבית הכנסת.

(8 נקודות)

16. הלכות תפילה – סימן קח

א. מדוע תיקנו תשלומין דווקא לתפילת העמידה ולא לברכות קריאת שמע? (2 נקודות)

ב. (1) כתוב מצב אחד שבו יוצאים לכתחילה ידי חובת תשלומין בחזרת הש"ץ.

(2) כתוב מצב אחד שבו יוצאים בדיעבד ידי חובת תשלומין בחזרת הש"ץ.

(3) כתוב מצב אחד שבו אין יוצאים אפילו בדיעבד ידי חובת תשלומין בחזרת הש"ץ.

(6 נקודות)

ג. אדם שביטל תפילה במזיד אינו יכול להתפלל תפילת תשלומין.

לעתים אדם מבטל תפילה בשל שיקול דעת מוטעה, ולכן ביטול התפילה אינו נחשב

ביטול במזיד, והוא רשאי להתפלל תפילת תשלומין.

כתוב שני מצבים כאלה. (4 נקודות)

17. כללי מלאכות שבת

- א. (1)** אדם כתב בשבת אות אחת בעט על נייר — מה דינו, ומדוע?
- (2)** אדם כתב בשבת מילה שלמה על חלון מכוסה אדים — מה דינו, ומדוע?
- (6 נקודות)
- ב. (1)** כתוב כיצד מותר להכין בלילה רכה. ציין שני שינויים.
- (2)** מדוע מותר לכתחילה להכין בלילה רכה, בשינויים אלה?
- (6 נקודות)

18. כללי מלאכות שבת

- א.** כתוב שני מצבים שבהם אדם העושה מלאכה בשבת מוגדר "שוגג". (5 נקודות)
- ב. (1)** כתוב את העונש של כל אחד ממחללי השבת האלה:
- שוגג
- מזיד בלא עדים והתראה
- מזיד עם עדים והתראה
- (2)** מהי המשמעות ההלכתית של דין "פְטוּר" שנקבע בהלכות שבת? כתוב שתי משמעויות.
- (7 נקודות)

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך